

**Mednarodna konferenca »Terenska istraživanja. Izazovi – rezultati – primena« /
International Conference "Field work: Challenges – Results – Application"**

(Sirogojno, Srbija, 31. 8.–3. 9. 2009).

Etnografski inštitut Srbske akademije znanosti in umetnosti vsako leto organizira večjo konferenco, na katero so mdr. povabljeni vsi strokovnjaki, s katerimi sodelujejo v skupnih mednarodnih raziskovalnih projektih. Vodilna tema letošnje konference so bile »Terenske raziskave. Izzivi – rezultati – uporaba«, ob njej pa sta v obliki posebnih sekcij potekali že 7. srbsko-bolgarska konferenca z naslovom »Kulturna dediščina in nacionalna identiteta. Primerjalni raziskovalni projekt Vsakdanja kultura v postsocialističnem obdobju v Srbiji in Bolgariji« in 1. srbsko-slovenska konferenca pod naslovom »Srbi v Sloveniji in Slovenci v Srbiji. Etnološke raziskave identitet in pogledi na stanje v vedi«. Prizorišče konference je bil za delo in tudi sproščene trenutke nadvse prijazen kompleks Muzeja »Staro selo« v Sirogojnu na Zlatiboru v zahodni Srbiji; srečanje je bilo zgledno organizirano, za kar so poskrbeli kolegi iz beograjskega inštituta in gostitelji – vodstvo in osebje Muzeja na prostem v Sirogojnu.

Konference so se udeležili strokovnjaki iz Srbije, Bolgarije, Makedonije, Rusije, Češke, Slovaške, Italije, Velike Britanije in Slovenije, z ok. 30 prispevki v sekciji o etnoloških raziskavah na terenu, s 13-imi v srbsko-bolgarski in 15-imi v srbsko-slovenski, pri čemer je del referentov predstavil svoje tekoče raziskave in spoznanja v obliki posterjev. Sodelavci beograjskega in sofijskega etnološkega inštituta so predstavili tudi v zadnjem času izdane monografske in periodične publikacije.

Konferenca je potekala v skupnih uvodnem, plenarnem in sklepnem delu ter treh sekcijah: o terenskem raziskovanju in v omenjenih srbsko-bolgarski in srbsko-slovenski. Večerno slovesno odprtje konference je pospremila projekcija imenitnega in najstarejšega srbskega etnografskega filma »Jedna seoska srbska svatba« (1911). Prvi delovni dan se je začel s plenarnim delom, v katerem je Radost Ivanova predstavila vlogo terenskega dela v etnološkem znanstvenem procesu, Marina Simić dileme »antropologije doma« (lokacija, raziskovalčeva vpletenost, implicitni diskurzi), Ines Prica je govorila o prenosljivosti raziskovalnih izkušenj (vprašanja metodologije, subjektivnosti, ubesedovanja), Gabriela Kiliánová o etiki pri terenskem delu (izbor teme, etična vodila na terenu, varovanje osebnih podatkov med obdelavo in arhiviranjem podatkov, objave). Seznanjeni smo bili še z značilnostmi terenskih raziskav v češki etnologiji (Miroslav Válka) in s premislekom o stapljanju raziskovalca in terena (Dimitrije Golemović).

Popoldne in tudi naslednji dan so vzpredno tekle vse tri sekcije, kar je vedno nekoliko v škodo zainteresiranih, saj tako ni bilo mogoče slediti vsem predstavitev. V sekciji o terenskem so se zvrstili referati, ki so v splošnem izražali refleksivno držo raziskovalca do raziskovanja v vseh fazah – od priprave na terensko delo do analize zbranega gradiva. Večina jih je, pretežno na podlagi lastnih izkušenj, obravnavala splošna vprašanja (npr. o različnih raziskovalnih strategijah, povezanih z različnimi tematikami in socialnimi konteksti, o vplivu terenskega dela na raziskovano okolje, o prepletenostih terenskega in kabinetnega

dela, o raziskovalčevi vpletenosti in osebnih izkušnjah, razmerjih med raziskovalcem, raziskovanci in raziskovanem, o razširitvi pojma »teren« – na primeru raziskav, katerih glavno orodje in zaloga gradiva/podatkov je svetovni splet), o angažiranem opazovanju in sodelovanju, metodologiji pridobivanja informatorjev iz družbeno obrobni skupin, o vizualnem raziskovanju na terenu in vrednosti pri tem pridobljenega gradiva, o poučevanju in pripravah študentov na terensko delo. Nekaj je bilo sintetičnih predstavitev terenskih raziskav v specifičnih okolij (npr. etnografski programi v Rusiji 19. stoletja, terenske raziskave na belorusko-ruski in ukrajinsko-ruski meji, raziskave Brna, že omenjene raziskave na Češkem, srbske enklave na severu Kosova), nekaj pa specifičnih tematik (urgentnost in pomen terenskih raziskav za kulturno dediščino in muzeje na prostem, raziskave materialne kulture, folklore, lingvističnogeografske raziskave za dialektološki atlas, pomen večjih – timskih raziskovalnih projektov in njihove dokumentacije).

V srbsko-slovenski sekciji so s svojimi predstavitvami nastopili Jurij Fikfak (primerjalno je govoril o začetkih etnologije v Sloveniji in Srbiji, tj. o razsvetljesko-romantiških dilemah in recepciji obeh duhovnih tokov na nacionalni ravni), Ingrid Slavec Gradišnik se je na podlagi razvoja obeh nacionalnih etnologij v 20. stoletju spraševala, ali je mogoče govoriti o tradiciji »jugoslovanske« etnologije, Naško Križnar je kritično povzel izkušnje o (po)uče(va)nju vizualne etnografije v Srbiji s stališča slovenskih dognanj. Anica Sabo je predstavila slovenske skladatelje, delujoče v Srbiji (Davorin Jenko, Mihovil Logar in Zlatan Vauda), prebran prispevek Mojce Ravnik pa se je nanašal na spoznanja raziskav otrok prekmurskih družin – rejencev v Bački in posameznikov in njihovih družin v Beogradu od prve svetovne vojne do danes. Naslednji dan je Mirjana Pavlović govorila o organiziranosti Srbov v Sloveniji, Saša Poljak Istenič pa se je dotaknila pomena izseljenskih društev na primeru Slovencev v Srbiji, zlasti Društva Slovencev Sava Beograd. Povsem sodobni temi je bil namenjen referat Srđana Radovića in Ivana Đorđevića o recepciji neo-folk glasbe (turbofolka) v Sloveniji. Iz te skupine se konference nista udeležili Lada Stevanović (Jugoslovani. Kako je nastala in izginila nacija) in Jadranka Đorđević Crnobrnja (Beograd je moje mesto, ampak...). Posterske so bile predstavitve Dragane Radojičić o ponudbi srbske hrane v Ljubljane, Mladene Prelić o Davorinu Jenku kot skladatelju slovenske in srbske himne, Miline Barišić Ivanović o Srbih v Beli krajini in Marte Stojić o izbrisanih v Sloveniji.

V celoti je šlo za povzetke opravljenih in še potekajočih raziskav dveh raziskovalnih projektov beograjskega in ljubljanskega etnološkega inštituta: v letih 2006 – 2007 »Srbi v Sloveniji, Slovenci v Srbiji. Raziskave etnoloških vprašanj in spoznavanje strokovnih usmeritev« (vodji M. Prelić in M. Ravnik) in 2008 – 2009 »Kulturni in znanstveni stiki – Srbi in Slovenci med 19. in 21. stoletjem (vodji D. Radojičić in I. Slavec Gradišnik). Za objavo predelana besedila bodo izšla v prihodnjem letu.

Ingrid Slavec Gradišnik